

Concerto
BUDAPEST

© Marco Borggreve

MÉLYVONÓS MESTEREK
ZIMMERMANN / VÁRDAI / HÉJA

2017. DECEMBER 7. 19.30

MŰPA
BARTÓK BÉLA NEMZETI
HANGVERSENYTEREM

R. STRAUSS F-dúr románc csellóra és zenekarra, op. 13

BARTÓK Brácsaverseny, BB 128

1. Moderato / 2. Adagio religioso – allegretto / 3. Allegro vivace

– szünet –

R. STRAUSS Don Quixote, op. 35

Közreműködik

Tabea Zimmermann brácsa

Várdai István cselló

Concerto Budapest

Vezényel

Héja Domonkos

HÉJA DOMONKOS

19 esztendősen, 1993-ban már szimfonikus zenekart alapított, s azután két évtizeden át irányította a Danubia Ifjúsági Szimfonikus Zenekart, majd új nevén az Óbudai Danubia Zenekart. A Zeneakadémián előbb ütőhangszeresként, később – mint Lukács Ervin tanítványa – karmesterként diplomázó Héja Domonkos 1998-ban szinte mindent megnyert a Magyar Televízió Nemzetközi Karmesterversenyén, s ugyanabban az évben a Dimitri Mitropoulos Karmesterverseny különdíja is az övé lett. Nemzetközi pályafutása, együttese élén, illetve vendégkarmesterként fellépve, már ugyancsak két évtizedes múltra tekinthet vissza: Berlintonl Tokióig, vagy épp a chemnitzi operaházig, ahol 2005-ben első karmesterré nevezték ki. 2011 és 2013 között a Magyar Állami Operaház főzeneigazgatójaként tevékenykedett, a 2015-2016-os szezontól pedig az augsburgi színház főzeneigazgatója. Liszt- és Junior Prima-díjas.

TABEA ZIMMERMANN

„*Játéka egyszerre bizonyult a tökéletes szabadság és a tökéletes rend ideális megvalósulásának*” - pár éve így méltatta egy lelkes hangú magyar kritika a német brácsaművészt, aki szerencsénkre rendszeres, visszatérő vendége a hazai koncerttermeknek. A művészi tanulmányait Végh Sándor salzburgi tanítványaként befejező Tabea Zimmermann pályafutása első szakaszában számos nemzetközi zenei versenyt megnyert, s ezek sorában 1984-ben éppenséggel Budapesten is első helyezést ért el. Ma nemcsak világgjára brácsaművész és hangszerének valóságos és gyakorló professzora, de egyebek mellett ő a bonni Beethoven-ház irányító testületének elnöke is. A Fekete-erdei Lahr szülötte az együttműzikálás szenvedélyes elkötelezettje: „mindenekelőtt közvetlen kapcsolat kialakítására töreksem a zenésztársaimmal – a hangszerem, a hangszerjátékom által.”

VÁRDAI ISTVÁN

Ugyan csak alig pár héttel van túl a harminckettedik születésnapján, de Várdai István mégis már jó ideje korunk egyik legkeresettebb és legjelentősebb csellistájának számít. A versenygyőzelmek sorát követően, mely sorozatot az ARD müncheni nemzetközi csellóversenyén aratott diadallal zárta le, a pécsi születésű fiatal művész napjainkban Londontól Tokióig szerte a világban koncertezik felbecsülhetetlen értékű Stradivari-csellója társaságában – és mindeközben ő a hazai hangversenyélet egyik főszereplője és fáradhatatlan motorja is. Motorja, hiszen Várdai pár éve – Baráti Kristóffal közösen – irányítja a Kaposfest működését, és nem mellesleg a *Virtuózok* egyik zsűritagjaként új fiatal tehetségek felfedezésével is gyarapítja tevékenységeinek terjedelmes listáját. Liszt- és Junior Prima-díjas művész.

Richard STRAUSS F-dúr románc csellóra és zenekarra

Talán mivel olyan hosszú élet, nem kevesebb, mint 85 esztendő jutott számára osztályrészül, úgy lehet, elsőre nem könnyű Richard Strausst fiatalon elképzelnünk. Pedig ő is volt egykor pelyhes állú 19 éves: 180 cm magas, dús, világosbarna hajú fiatalember, már túl két versenymű és egy szimfónia megkomponálásán, de még a valódi nagy sikerek learatása előtt. Ekkor, 1883-ban komponálta egytétéles *F-dúr románcát* is, amely a jóval népszerűbb *Csellószonáta* közvetlen szomszédságában keletkezett, jeléül a nagykamasz zeneszerző cselló iránt tanúsított, koncentrált érdeklődésének. A lírai hangvételű zsenge vonzó és hálás jutalomjáték a csellista számára, akit igen szerény szerep betöltésére rendelt zenekar kísért a mintegy bő tízperces darab során. Jóllehet, a hangzás kitelt szépsége és a harmóniai megoldások zörejtelen profizmusa igazán nem vált Strauss szégyenére, a románc mégsem aratott átütő sikert: az 1884 februárjában (Baden-Badenben) bemutatott kompozíció néhány németországi megszólaltatást követően eltűnt a repertoárról, sőt mondhatni teljes feledésbe merült egy bő évszázadra. (Erre a sorsra jutott a románc jócskán megkurtított és zongorakíséretessé átformált szerzői változata is.) Csak 1986-ban a drezdai Semperoperben került végre újra előadásra a vonóskar, fafúvósok és két kürt által kísért *F-dúr románc*, Jan Vogler szólójával és Günter Neuhold vezényletével. Azóta viszont mind több csellista veszi méltán a repertoárjára ezt a még jócskán korai, de mégis mesterinek ható koncertdarabot.

BARTÓK Béla Brácsaverseny

„Nagy öröömre szolgál, hogy közölhetem Önnel, hogy a Brácsaverseny vázlatai elkészültek, így most már csak a partitúrát kell elkészíteni, amely, hogy úgy mondjam, már csak puszta mechanikai munka. Ha semmi nem jön közbe, akkor 5–6 héten belül kész vagyok, és el tudom küldeni a partitúrát október 2. felében, és néhány hét múlva a zongorakivonat másolatát is. (Ha kívánja, többet is.) Sok érdekes probléma merül fel ennek a műnek a komponálásakor. A hangszerelésnek áttetszőnek kell lennie, sokkal inkább, mint a Hegedűversenyben. Ugyanakkor az

Ön hangszerének sötét hangulata, inkább férfias karaktere is befolyásolja a mű általános karakterét. A legmagasabb hang, amit használok a háromvonalas A, de gyakran használok mély regisztereket is. Egy inkább virtuóz stílust képzeltem el. Nagyon valószínű, hogy néhány állás kényelmetlen, vagy lejátszhatatlan lesz. Erről később még vitázhatunk az Ön benyomásai alapján.” 1945. szeptember 8-án így írt Bartók Béla készülő *Brácsaverseny*ről a megrendelő William Primrose-nak, a remek skót vonós művészt és egyúttal önmagát is meggyőzve arról, hogy a várva várt mű hamar elkészül. Bartók számára azonban már csak alig több mint két hét adatott, s így aztán már nemcsak a kényelmetlenebb állások megvitatása bizonyult illúzióknak, de a *Brácsaverseny* befejezése is. Akárcsak a *III. zongoraverseny* utolsó 17 ütemének meghangszerelésére, úgy a jóval változatosabb formát mutató *Brácsaverseny* befejezésére a barátot és munkatársat, Serly Tibort kérték fel, aki áldozatos munkájával 1949-re lehetővé tette, hogy Primrose és a karmester Doráti Antal Minneapolisban bemutathassa e művet. A háromtételes *Brácsaverseny*, amely minden nyitott kérdésével és vitatott mozzanatával együtt is hamar a hangszer irodalmának legnépszerűbb versenyművévé vált, a mű egyik avatott kutatója és előadója, Erdélyi Csaba megfogalmazása szerint az utolsó hónapok Bartókjának önarcképét adja.

Richard STRAUSS *Don Quixote*

„Fantasztikus variációk egy lovagi jellegű témára, zenekarra” – ezt az alcímet adta az immár beérkezett müncheni karmester, valamint férj és friss apa Richard Strauss 1897-ben komponált, hetedik szimfonikus költeményének. A Cervantes regényének alakjai által ihletett műről utóbb az idős mester úgy nyilatkozott, hogy az „*a variációs forma paródiája, melyet ad absurdum vittem*”, s a bevezetésből, tíz variációból, valamint fináléból összeálló mű igazolja a kései önironikus vallomás igazát. Strauss e művéhez az 1898-as kölni ősbemutató számára tételes programot, valóságos sorvezetőt is készített:

- Bevezetés:** Don Quixote lovagregény olvasmányai hatására, elveszítve józan ítélőképességét, elhatározza, hogy maga is kóbor lovag lesz.
- Téma:** Don Quixote, a búsképű lovag (szólócselló), Sancho Panza (basszusklarinét, tenortuba, szólóbrácsa).
- 1. variáció:** A különös pár kilovaglása, a szép Dulcinea del Tobosóról való ábrándozás és kaland a szélmalmokkal.
- 2. variáció.** Győzelmes csata a nagy Alifanfaron császár serege ellen (harc a birkákkal).
- 3. variáció:** Beszélgetések a lovag és szolgája között: az elégedetlen Sancho szólásmondásokkal tarkított kérdései, melyekre Don Quixote csitítva, kioktatóan válaszol és az elhivatott lovagi szolgálatról elmélkedik.
- 4. variáció:** Szerencsétlen kaland a zarándokokkal.
- 5. variáció:** Don Quixote őrségben. Forró üdvözlete a távoli Dulcineának.
- 6. variáció:** Találkozás a parasztlánnyal, akit Sancho elátkozott Dulcineának nevez.
- 7. variáció:** Lovaglás a légben.
- 8. variáció:** Szerencsétlen utazás az elvarázsolt csónakon (barcarola).
- 9. variáció:** Harc a vélt varázslók ellen: két szerzetes számárháton.
- 10. variáció:** Párbaj a Fehér Hold lovagjával, aki legyőzi Don Quixotét. Don Quixote elbúcsúzik a fegyverektől, s elhatározza, hogy parasztnak áll a falujába.
- Finálé:** Józan eszét visszanyerve utolsó napjait csendes szemlélődéssel tölti. Don Quixote halála.

MASTERS OF THE STRINGS

ZIMMERMANN / VÁRDAI / HÉJA

R. STRAUSS Romance for cello and piano in F Major, Op. 13

BARTÓK Viola Concerto, BB 128

– interval –

R. STRAUSS Don Quixote, Op. 35

Soloists **Tabea Zimmermann** viola / **István Várdai** cello

Concerto Budapest Symphony Orchestra

Conductor **Domonkos Héja**

Two important string soloists are welcomed at this concert conducted by Domonkos Héja. Full and vibrant viola sound, performance suggestiveness and perfect technical preparation – these characteristics define the stage presence of German Tabea Zimmermann, and if we were to replace viola for cello, then the same would be equally true of the musicality of István Várdai. Over the course of past years Várdai has become a real favourite and pride of Hungarian concertgoers, and it is our good fortune that Zimmermann, too, has gifted us with her presence and virtuosity on more than one occasion. In the first half of the concert these two musicians appear on stage separately: Várdai playing the solo part of 19-year-old Richard Strauss's *Romance in F major* (1883), while Zimmermann takes on the *Viola Concerto* left unfinished by Bartók but completed by Tibor Serly. However, after the intermission the two soloists play together along with Concerto Budapest Richard Strauss's tone poem *Don Quixote* (1897) to which the composer gave the subtitle *Fantastic Variations on the Theme of a Knightly Character*. In this work, the cello evokes the hero of the famed novel by Cervantes, while the solo viola (and the tenor tuba and bass clarinet) effectively conjure up the image of the bumbling yet ever-faithful squire Sancho Panza.

**Concerto
BUDAPEST**
zene szenvedéllyel

www.concertobudapest.hu

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

műpa
Budapest

 inforádió

hetiválasz

 **klasszik
rádió92.1**

ORIGO

 PAPAGENO